

TİCİ DÖNEMİ SPORLA İLGİLİ GELİŞMELER VE DÖNEMİN SPOR ANLAYIŞI DEVELOPING WITH SPORT AND UNDERSTANDING SPORT AT TICİ PERIOD

¹Murat ÖZMADEN

ÖZET

Tarihi süreç içerisinde sportif faaliyetlerin çok değişik nedenlerle uygulandığı ve gerek birey, gerekse toplum açısından oldukça değişik fonksiyonları yerine getirdiği bilinmektedir. Osmanlı devletinde gerileme devirlerine kadar korunan ve teşvik edilen, özel spor alanları ve tekkeleri ile kurumsal yapıya kavuşturulan spor, 18. yy. başlarında gittikçe önemini kaybetmeye başlamıştır. Tanzimat'la birlikte getirilen yeni düzenlemelerle, devlet ve vakıf desteğinde sürdürülen okçuluk, güreş ve cirit gibi geleneksel sporların uygulama alanları iyice daraltılmıştır. Batıyla ilişkilerin yoğunlaşması 19. yy. sonlarına doğru modern sporların batılılar tarafından ülkeye getirilmesine yol açmıştır.

Ancak, peş peşe gelen savaşlar nedeniyle spor adına organizasyonlar gerçekleştirilememiş ve Balkan Savaşları'ndaki başarısızlığın en önemli nedenlerinden biri olarak uzun zamanlar sportif faaliyetlerde bulunma anlayışından uzaklaşmış Türk gençliğinin fiziksel ve ruhsal zayıflığı gösterilmiştir.

Çalışmanın amacı Türkiye İdman Cemiyeti İttifakının kurum olarak varlığını sürdürdüğü dönemlerde halkın spor yapmaya ve sporu izlemeye özendirilmesi, spor anlayışı, amatörlük, profesyonellik, centilmenlik, erdem, spor ve sağlık anlayışı ile kadınların spora katılımı hakkında dönemin Osmanlıca ve Türkçe kaynakları incelenerek, günümüz kaynakları ile desteklenip o dönemin spor anlayışına ışık tutup, ilk kurumsal yapı olarak bilinen Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı döneminde kurum ve toplumun yapısının spora bakış açısını aktarmaktır.

Anahtar Kelimeler: TİCİ, Amatörlük, Profesyonellik, Spor ve Kadın, Centilmenlik, Spora özendirme,

ABSTRACT

It has been known that sports activities have been carried out for different reasons and have had various functions for both individual and society throughout history. The sports which were protected and reached to institutionalization with special sports fields, has started to lose its importance since the beginning of the 18th century. With the new arrangements coming with administrative reforms, the practice areas of traditional sports such as wrestling, archery and jeered, which were kept standing by the support of government and foundation, were narrowed down. The dense relationship with the west made it possible to bring modern sports to the country towards the end of the 19th century.

However, because of the successive wars, serious organizations weren't able to carry out and the Turkish Youth's physical and psychological weakness and their leaving the idea of sports activities behind is shown as one of the results of the failure in Balkan wars.

Examining the Ottoman and Turkish resources on tempting people to do sports, sports views, amateurism, professionalism, fair play, virtue, sports and health consciousness and about the women's participation in sports during the period when Turkish Training Community Alliance (TICI) survived as an institution, and supporting those with the current resources throwing light on those days' sports views, the sporting point of view of the institution and the public in the period of Turkish Training Community Alliance (TICI), which is known to be the first institutional body, have been reflected in this study.

Key words: Turkish Training Community Alliance (TICI), Amateurism, Professionalism, Sports and Woman, Fair Play, Tempting to Sports

¹ Balıkesir Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

GİRİŞ

1922'de İstanbul'da geçici heyet olarak kurulan ve 1923'de merkezi Ankara'ya alınarak Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (TİCİ) adı altında faaliyete geçen, Türk sporunun ilk yönetim örgütlenme biçimi ve sporun yaygınlaştırılma çalışmaları hakkında kronolojik, kurumsal ve sportif bilgiler veren çeşitli eserler yazılmış olmasına rağmen, 1936'ya kadar hayatiyetini sürdüren örgütün kuruluş amaçları doğrultusunda beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin hangi fonksiyonları yerine getirdiği henüz araştırma konusu olarak karşımıza yeterince çıkmamaktadır.

Çalışma, Türkiye İdman Cemiyeti İttifakının kurum olarak varlığını sürdürdüğü dönemlerde halkın spor yapmaya ve sporu izlemeye özendirilmesi, spor anlayışı, amatörlük, profesyonellik, centilmenlik, erdem, spor ve sağlık anlayışı ile kadınların spora katılımı hakkında dönemin Osmanlıca ve Türkçe kaynakları incelenerek, günümüz kaynakları ile de desteklenerek son halini almıştır.

Çalışmanın amacı; ilk kurumsal yapı olarak bilinen Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı döneminde kurum ve toplumun yapısının spora bakış açısını aktarmaktır.

Halkın Spor Yapmaya Özendirilmesi

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra 1909 yılında Cemiyetler Kanunu'nun çıkması ve bundan dolayı da Türk gençlerine kulüp kurma serbestliğinin

gelmesi, Türk spor tarihinde Türk gençlerinin spor yapmaya özendirilmesindeki ilk çaba olarak görülebilir.

Daha sonra TİCİ'nin kuruluşu ile beraber kuruluş amacıyla; sporda ferdi ve kulüp bazında derece alanlara mükafat verilmesi ve nizamnamenin ikinci maddesinde de "Türkiye'de mukannen ve birinciliklerin idman mükafat ve şahadetnamelerini vermek vesaire tertip ve teşvik vesaitine müracaat etmek" (TİCİ,1923) TİCİ'nin görevleri arasına alınması bu manada atılmış önemli ilk adım olmuştur. Ancak, 1920'li yılların sonlarına gelindiğinde hala Türkiye'de spor tam anlamıyla yayılmamış ve hala spor milletin ruhuna hitap edememiştir. Spor yapmaya özendirilmede en önemli faktörlerden olan spor sahaları yaygınlaştırılmamış ve aileler, okullar bu konuda tam olarak bilinçlendirilememiş olup, maç yapmak için evlerinde forma hazırlayan gençlerin büyüklerin ikna etmek için sıkıntı çekmeleri, hatta bankalarda, resmi dairelerde ve şirketlerde sporcu olmanın engel teşkil etmesi hiç de iç açıcı görünmemektedir (Şefik,1929).

1930'lu yıllara gelindiğinde ise insanların spor yapmaları için bir çok özendirme çalışmaları yapıldığı görülmektedir. 1930 yılının Ocak ayında Cumhuriyet kadınları arasında ilk defa bir güzellik yarışması tertip edilmiş ve yarışmayı bir genç kız olan Mübeccel Namık Hanım kazanmıştır. Mübeccel hanım (1930) bu başarıyı şu sözlerle anlatmıştır:

"Kazandığımdan dolayı çok memnunum, bu memnuniyetim, sadece şahsi arzusunun husul bulduğu için değil, Türkiye'yi güzellik sahasında bütün dünyada temsil edebileceğim içindir. Ben bu şerefi doğrudan doğruya spora borçluyum. Benim birinci olmamı temin eden güzellik, sporla meydana gelmiştir. Mektebin voleybol takımındayım. Evimizin bahçesi büyük olduğundan, burada koşarım, atlarım, arkadaşlarımla voleybol oynarım. Bütün bu spor hareketlerini sıhhat, neşe verdiğiğine inandığımdan yapmaktayım. Spor insanı her türlü ziyaretten ve tuvaletten daha güzel yapabilir" (Anonim,1930).

Cumhuriyet kadınlarının spor yapmalarının ayıp olduğu bu dönemde Türkiye'nin ilk güzel kızının ağzından çıkan bu sözlerin yarışmayı izlemeye gelen seyirciler tarafından duyulması ve gazetelerde yayınlanması; 1932 Türkiye güzeli ve sporcu olan Keriman Halis Hanımın dünya güzeli seçilmesi (Anonim,1932) ayrıca, Avrupa'da kadınlar arasında modern sporların yanında dünya güreş şampiyonasının da yapıldığının gazete ve dergilerde ilan edilmesi (Anonim,1931a), bu dönemde Türk kadınına spor yapmaya özendiren faaliyetler olmuştur.

Aynı yıllarda süvari mektebi müdürü olan Kaymakam Cevdet Bey (General Cevdet Bilgişin) ülkede Ata Sporunu yaymak ve gençleri bu spora teşvik etmek amacıyla binicilik mektebinde ücretsiz kurslar açmış ve bunu gazete ilanıyla halka duyurmuş ve kurslar 18 Ağustos 1930 tarihinde başlamıştır (Atabeyoğlu,1985). Cumhuriyetle birlikte yayılma ve ilerleme gösteren Türk sporunda, o yıllarda çıkan spor mecmualarının da insanları spora teşvik etmek için başta "Spor Alemi" dergisi olmak üzere okullar arası spor müsabakaları düzenlemişlerdir. "Türk Spor" dergisi okullar arası spor faaliyeti olarak, her sınıf sporcunun katılabileceği "Bisikletli Kroskonti" ve güzel vücutlu sporcular arasında "Vücut Güzelliği" yarışmaları tertip ederek özellikle gençleri spor yaptırmaya teşvik için yarışmalarda derece alanlara mükafat vermişlerdir (Anonim,1931, 1930b, 1934). Bunun yanında "Top dergisi" de memlekette sporu yaymak ve yükseltmek için liselerin sporcu taleplerini, beden eğitimi öğretmenlerinin tespit edecekleri bir program dahilinde ve doğrudan doğruya onların kontrolü altında her çeşit sporun kaynaşması ve okullu gençliği spor yapmaya özendirmek için mükafatlı

futbol, voleybol, atletizm ve açık hava spor müsabakaları düzenlemiştir. Ayrıca Vakit ve Cumhuriyet gazetelerinin özellikle su sporlarını insanlara özendirme amacıyla Moda-Suadiye arasında yüzme yarışları düzenlemelerinden dolayı Deniz İdman Birliği tarafından TİCİ'nin yedinci kongresinde bütün spor camiası önünde kendilerine teşekkür edilmiştir (Tici,1935).

Memleket gençliğini spora teşvik etmek için Askeri Spor Teşkilatı'na bağlı Muhafız Gücü bisiklet takımı 1930'lu yıllarda hemen hemen her sene (Samsun, Bafra, Gebze, Sinop, Boyabat, Kastamonu, Bolu, Adapazarı, İzmit, İstanbul, Çatalca, Kırklareli, Edirne, Uzunköprü, Keşan, Gelibolu, Çanakkale, Ezine, Edremit, İzmir, Aydın, Denizli, Burdur, Antalya, Dinar, Sandıklı ve Afyon üzerinden Ankara'ya gelerek) Türkiye genelinde bisiklet sporuna insanları özellikle gençleri özendirmek için Türkiye turu düzenlemişlerdir (Tici,1935).

15 Mart 1934 tarihinde Ankara Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) görüşülen Kazanç Kanunu Tasarısı'nın istisnalar hakkındaki 4. maddesinin 19. fıkrasında "her nevi atış, uçuş, dalış, yarış, müsabaka teşvik ve spor ikramiyeleri ve mükafatların verilmesi"nin kararlaştırılması (Anonim,1934), hükümetin insanları spor yapmaya teşvik etmek için olumlu bir çaba olarak görülmektedir.

TİCİ yedinci kongresinde, gençleri spora teşvik etmek amacı ile sporcuların demir yolları seyahatinde %50 indirimle seyahat etmeleri ve sporcuların (binicilik, atletizm, yüzücülük) askerlik sürelerinin altı ay kısaltılma çalışmaları yapılmış ve bu konunun hükümete rapor halinde bildirilmesi kararı alınmıştır (Tici,1935).

Halkın Sporunu İzlemeye Özendirmesi

1920'li yılların sonlarına doğru tamamıyla yabancı uyruklular arasında, Anadolu yakasındaki papazın çayırı (bugünkü Fenerbahçe Stadının olduğu yer) oynanmaya başlayan futbola karşı ilk yıllarda seyircinin ilgisi çok sınırlı kalmıştır. Az sayıda futbolcu, daha az sayıda kulüpler tarafından bölüşüldüğü için, o yılların maçları düzensiz ve seyircisiz geçmiştir (Fişek,1985) o yıllarda futbol severler, maçları kale arkasında ve kenarda izlemektedir. Maçın başlamasından sonra oyunun heyecanı ile taç ve aut çizgisi üzerinde bulunan seyirciler, yavaş yavaş alana girerek, oyun alanını daraltmaktadırlar. Bu durum hem sporcuyla hem de insanları rahatsız etmektedir. Bu olumsuzluğu çözmek ve insanların maç seyretmelerini daha cazip hale getirmek için ilk defa tribünlü Union kulüp sahası yaptırılmıştır (Yıldız,1979).

TİCİ'nin kurulması ile birlikte çok sporlu yapıya kavuşan Türk sporunun ilk yıllarında, insanları spor faaliyetlerini izlemeye teşvik etmek için değişik ve ilginç spor dallarında müsabakalar düzenlenmektedir. Mesela, 1923 yılında Dersaadet boks salonu müdürü, aynı zamanda İstanbul'un faal organizatörü olan Kemal Bey, dönemin Paris yarığır sıklet şampiyonu Dorta ile İstanbul'un en kuvvetli boksörlerinden Core Kirpitin'in maç yapmaları için İstanbul'da maç organize etmiştir. Bu müsabakayı izlemeye gelen halk salonu doldurmuştur (Anonim,1923a).

Ayrıca her sene düzenlene Moda kayık yarışmaları, birkaç ay öncesinden insanlara duyurulmaktadır.

İnsanlar yarışları, gemi, bot ve yatları seyretmek için Moda sırtlarından aşağıya kadar her tarafı doldurmaktadırlar. Bu sayede insanlar, deniz sporlarını tanımış ve boş zamanlarını spor faaliyetlerini izlemeye ayırmışlardır (Kanok,1934).

Cumhuriyetin ilk yıllarında, sporun yapılması ve izlenmesine karşı ilgi az olduğundan, devrin sivil toplum örgütü olan Türk Ocağı Heyeti, Anadolu'nun çeşitli yerlerine turneler düzenlemiş ve bu turnelerde o bölgenin futbol takımları ile maçlar yapmışlardır. Bu maçlar halkın ilgisini çekmek ve halkı maçları izlemeye özendirmek için gözü kapalı boks gösterileri, cambazlık numaraları ve orta oyunları düzenlemiştir (Anonim,1923). 1930'lu yıllara gelindiğinde insanların sporu izlemesi için değişik sosyal etkinliklere başvurmuşlardır. Mesela; Beyoğlu Amerikan Kulübü'nün tertip ettiği voleybol turnuvasında dereceye girenlere Amerikan kulübünün salonunda madalya töreni düzenlemiştir. İnsanların bu töreni izlemesi için, madalyaların Türkiye güzeli Mübaccel Namık Hanım tarafından verileceğini duyurulmuştur (Anonim,1930a). Ayrıca "Türk Spor" dergisi, hem dergi satışını arttırmak hem de bu sayede insanları sporu izlemeye teşvik etmek amacıyla dergi ile verdiği tribün kuponlarından yedi tanesini biriktirene bir tribün bileti bedava vermiştir (Anonim,1930).

Dönemin Amatörlük ve Profesyonellik Anlayışı

TİCİ'nin 1924 yılında nizamnamesini yeniden şekillendirdiği birinci kongresinde TİCİ'nin kuruluşu amacıyla;

"Beden Eğitimi ve Spor hareketlerinin sporcular tarafından bir menfaat ve para kazanmak vasıtası olarak kullanılmasına karşı mücadele etmek ve böylece sağlık ve kuvvetin bir gaye değil, zekâ ve ilimin yükselmesi için bir vasıta olarak kullanılması suretiyle milli yücelmemize yardımcı olacağı kanaatini vermek ve görevlerinin ise amatörlüğü tertip ve himaye etmek" olduğunun belirtilmesiyle TİCİ döneminde amatörüğün teşviki ve profesyonelliğin men edilmesi nizamnameyle kesinleştirilmiştir (Hiçyılmaz 1974).

Hatta nizamnamenin 121. maddesinde ittifaka dâhil kulüp üyelerinin bir müsabakaya katılmaları için her kimden ve ne nam olursa olsun para alması profesyonellik olarak kabul edilmiş ve yasaklanmıştır.

TİCİ'nin kuruluş amacında ve nizamnamesinde amatörüğün teşviki ve profesyonelliğin men edilmesine rağmen, 1930'lu yıllara gelindiğinde profesyonellik düşünceleri ortaya atılmaktadır. Nitekim Altınordu ve İttihat kulüplerinin meydana gelişlerinde profesyonel amaçların etkisi görülmüştür. Aynı şekilde Güreş Kulübü'nün kuruluşunda da bu sezintiler mevcut olmuştur. 1930 yıllarında, basının açmış olduğu kampanya profesyonellik kavramının iyiden iyiye halka ulaşmasını sağlamıştır. O yıllarda ünlü futbolcuların, çalışmadıkları işlerde çalışıyor görünerek büyük para aldıklarını açıklayan basın, bunu bir anketle okuyucularına duyurmuş ve başlık olarak "profesyonel olalım mı?" diye yazmıştır. Ünlü futbolcular genellikle bu ankete olumlu cevap vermişlerdir. Galatasaraylı Mithat ve

Fenerbahçeli Büyük Fikret'in aylık maaş olarak kulüplerinden 500 lira istemeleri o yıllarda bu ücret her ne kadar transfer ücreti olarak kabul edilmeyip aylık olarak isteniyorsa da toplumda gürültü koparacak kadar yüksek sayılmaktadır(Hiçyılmaz,1974).

1931 - 1932 futbol lig döneminde Galatasaray ve Fenerbahçe'nin ligden hiçbir bahane göstermeden çekilmeleri, İstanbul mıntıkası tarafından profesyonellik çalışması olarak değerlendirilmiş ve mıntika bu olayı TİCİ'nin 6. kongresine rapor halinde sunmuştur. Bu konu genel kongre heyeti tarafından değerlendirilerek, ittifaka dâhil kulüplerin, teşkilata dahil oldukları müddetçe profesyonellekle iştigalini nizamnamenin şiddetle men ettiği hatırlatılarak İstanbul mıntikasının cezai işlemde yetkili olduğunu bildirmekteydi(Tici,1933).

Kütahya milletvekili ve CHP genel sekreteri Recep Bey TİCİ'nin altıncı kongresinde yaptığı konuşmada bu konuya şöyle değinmiştir:

"Profesyonel bir takım yetiştirdiği cemiyetin vasati spor kabiliyetini gösterecek bir miyar olamaz. Fevkalade görülen bir takım hareketleri, birkaç adam yapabilir. Mesela küçük bir devlet hususi bir ihtimamla en yüksek dereceyi atlayan birkaç kişi yetiştirebilir. Fakat normal sporculuğun kıymeti memleketin umumi spor faaliyetinin ortaya çıkaracağı spor teşkilatının kabiliyetiyle ölçülür. Yoksa biz herhangi bir itina ile dünyanın en yüksek bir milli takımın yenecek bir heyet vücuda getirebiliriz. Esas olan şey memleketin spor kabiliyetini yükseltmektir... Balkanlarda böyle profesyonel takımlar vardır, olabilir. Mümkünse bu yanlış zihniyeti beynelmilel telakkilerden kaldırmak için usul dâhilinde faal olmak faydalı olur. Şunu arz edeyim ki, beynelmilel sahada profesyonel teşekküllerin faaliyeti devam ettikçe bizim hususi mütalaalarımızın yanında umumi telakkilerinde kıymeti olacağı tabidir."(Tici,1933).

Haliç kulübü tarafından serbest güreşin memlekette teşvik ve himayesi öne sürülerek serbest güreş yapan pehlivanların en tanınmışlarından birkaçı İstanbul'a getirilip ve onlara iş bulunarak ciddi surette çalışmaları temin edilmişti. Haliç kulübünün güreşçileri İstanbul'da toplamasından sonra güreş camiasında bu güreşçileri amatör mü yoksa profesyonel mi? sorusu gündeme gelmiştir. Haliç kulübü, güreşçilerin amatör olduğunu ileri sürerek, Çoban Mehmet'in 1928 Olimpiyatlarında Türk güreş takımına dâhil olarak renklerimiz müdafaa ettiğini ve böyle bir güreşçinin ve emsalinin profesyonel olarak kabul edilmesinin mümkün olmayacağını iddia etmektedir.

Bu görüşlere karşı olanlar yani bu güreşçilerin profesyonel olduğunu iddia edenler, nizamnamedeki "para ve menfaat için spor yapan" ibaresini öne sürmekteydiler. Bu iki iddianın sahipleri İstanbul'da güreş federasyonunda toplanarak bu konu üzerinde tartışmışlardır. Haliç kulübü üyeleri iddialarını ileri sürerken karşı görüştekilerde bu güreşçilerin profesyonel oldukları yönündeki

iddialarında devam etmişlerdir. Çok kargaşalı ve gürültülü geçen toplantıda İstanbul bölge başkanı bu güreşçilerin profesyonel olduğunu kabul etmesine rağmen, güreş federasyonu, güreşçileri amatör olarak kabul ettiğini ilan etmişti. Bunun üzerine İstanbul bölge başkanı istifa edeceğini açıklamış, fakat hadisenin başka boyutlarda olduğunu ileri sürerek istifadan vazgeçmiştir (Anonim,1932a).

1932 yılında adından çokça söz edilmeye başlanan profesyonellik, 1933 yılında kendini göstermeye başlamıştı. Bazı çevreler Türk futbolunun ileri gideceğini öne sürerek memleket spor idareciliğinde uzun seneler tecrübe görmüş, Avrupa sporunu yakından takip etmiş, Avrupa profesyonellerinin kulüplerinden alınarak Türkiye'ye getirilip oyuncularımızın arasına karıştırılarak bir "takım" oluşturulmasını istemektedir. Bu takım diğer şehirlerde turneler yapacak ve icap ettikçe ortaya çıkarılıp örnek olarak gösterilecektir. Bu durumu kamuoyu, bir profesyonel takım kurma çabası olarak değerlendirmiş ve tepki gösterilmiştir (Anonim,1933).

Bu fikre karşı çıkanlardan biri olan "Türk Spor" dergisi;

"Profesyonel oyuncuları bizinkilerin arasına karıştırmak. Bir profesyonel takım beslemek... Bütün bunlar; seçme takım projesindeki en iyi oyuncuları bir araya getirip onlara maddi menfaatler temin etmek hatta onları aynı zamanda kulüplerine kafa tutacak vaziyetlere sokmak suretiyle profesyonellik kokusu veren esasın daha anlaşılır bir şekilde ortaya çıkışı hissini vermiştir. Türkiye'nin sporu sadece spor diye yapan asil amatörlerini bu kara tehlikeden uzak tutmak bugün için bir memleket vazifesidir. Çünkü Türkiye'nin spor bünyesi henüz bunu kaldıracak inkişafı bulmamıştır." (Anonim,1933a) şeklinde açıklamasıyla profesyonel takım kurma çalışmalarına karşı olduklarını belirtmişlerdir.

1934-1935'li yıllara gelindiğinde, kulüpler el altından gizlice profesyonel takım kurma çabaları içine girilmiş ve kulüplerin bu çabaları, spor camiasında çok büyük tepki görmüştür. N. Sefa (1934) "Spor Postası"ndaki

makalesinde; "Hani sporda zevk temin edilmişti. Sporun adını kirletmemek, şahsi emellere ve kazançlara onu alet etmemek lazım" demektedir. Bu konuda Remzi de (1935);

"Spor ve sporculuğu anlayamamış olan bugünkü gençlik cidden içler acısı bir haldedir. Bir kulübün Avrupa'dan yabancı takım getirmesi diğerinin Balkan memleketlerinden atletler çağırması ve daima bunların aynı mevsimde aynı haftada, hatta aynı günde ve saatte olması bizdeki sporculuğun en iç yüzünü saran ticari rekabeti derhal meydana koyar. Sporun centilmenler tarafından yapılacağını henüz kafasına sığdıramamış olan gençlerin sporculuk inzibatına ve disiplinine hiçte vukufuları yoktur." diyerek ticari rekabetin olmaması gerektiğini belirtmiştir.

Bekman (1934) ise,

"Türk sporu sporculuğu sporu ticaret vasıtası addedemez. Rekabet ancak şuurlu programlı cemiyetlik bir gaye karşısında faydaları olabilir" şeklinde açıklamasıyla spora ticari rekabetin girmemesini isteyenlere destek vermektedir.

İ. Kanok, (1935a) amatörlük ve profesyonelliği şöyle açıklamıştır:

"Profesyonel olabilmek için her şeyden evvel halkın bu kısım sporları doyurması lazımdır. Bizim gibi henüz amatörlük merhalesini yürütmeye çalışan bir memleket, sporunu profesyonel yapabilmek bilmem ama herhalde hayalden fazla bir şey olamaz. Yalnız hayal olmakla kalmayarak gençlerimizin fikirlerini çelmekten, bu kadar fedakârlık yapılarak büyütülmek istenen bu fidanın köküne zehirli bir aşı atmaktan ileri gidemez. Spor, spor ve şeref için yapıldığı zaman bir mana ifade edebilir."

TİCİ'nin on dört yıllık yaşam süreci boyunca hemen hemen bütün spor çevreleri tarafından sporda amatörlük savunulurken, profesyonelliği savunanlarda olmuştur. Profesyonelliği savunanlardan O. Kavrak ise ; "Senelerden beri yurdumuza bir çok antrenör çağırılmış fakat bunların hiçbirinden yüzümüzü ağartacak istifadeler elde edilememiştir. Zira futbol yalnız dinlenmekle, kulak doldurmakla oynanmıyor. Futbolcunun iyi oynayanları görmesi lazımdır. Şu halde en iyi takımlara karşı en iyi oyunlar çıkarmış olmakla kabiliyetlerini göstermiş bulunan oyuncularımız arasına birkaç profesyonel

kurt katacak olursak acaba unutulmuş eski galibiyetleri tekrarlayamaz mıyız."(Kavrak,1934) diyerek Türk futbolunun kurtuluşunun profesyonellelikle olacağını iddia etmektedir. Bu tartışmalar devam ederken TİCİ Umumi Merkez'i bu tartışmalara son vermek için 1935 yılında bir toplantı yaparak tavrını ortaya şöyle koymuştur.

"TİCİ'nin amatör spor ile meşgul ve müteşekkil olup ancak amatörlüğü temsile mükellef ve profesyonelliğin kat'i sureti ile aleyhtarı bulunduğu, esas nizamnamesinin ikinci maddesinin birinci fıkrasındaki kaydın, memleket dışı futbol takımları ile yapılacak temaslara müsaade bakımından kurulmuş olduğu, Türkiye de profesyonel spor cemiyetlerinin kurulmasına taraftar olmayacağını"(Anonim,1935) açıklayarak profesyonelliği kesin olarak reddetmiştir.

Nitekim TİCİ döneminde; tesadüflerin, kişisel nüfuzların ortaya çıkardığı kimseler yerini başkalarına bırakıncaya kadar ulusal olarak nitelendirdikleri davada hâkim olmuşlar ve bu durum kulüplerin kendi aralarında olduğu gibi, birbirleri arasında kıskançlık ve rekabet uyandırmıştır. Bu rekabet dolayısıyla, akli başında ve yetişkin olması gereken spor camiası kavgalı, gürültülü bir hal almıştır. Bunun neticesi olarak sporculuk temiz, amaçlarından uzaklaşmış, amatörlük adı altında bir profesyonellik belirmeye başlamıştır.(Uludağ,1936)

Dönemin Sporda Centilmenlik ve Erdemlik Anlayışına Bakış

Türk sporunda Cumhuriyet öncesi başlayan kulüpler arası rekabet, sporcu ve seyirciye de yansımıştır. Bu dönemde centilmenlik dışı hareketleri önlemek yani sporcuyu ve sporseveri bir nizam ve intizam içine almak için spor teşkilatları çaba göstermektedirler. Bu konuda pek başarılı olmadıkları içindir ki, bu sorunlar TİCİ'nin kuruluşuna kadar devam etmiştir.

TİCİ kurulduğunda kulüpler arası rekabetten dolayı maçlardaki centilmenlik dışı hareketleri önlemek için nizamnamenin 138. maddesinde (1923);

"Gerek sporun asaleti, gerekse temaşigirlere karşı gösterilmesi gereken hürmet noktası nazarından sporcuların müsabaka esnasında her türlü kaba, terbiye dışı, münasebetsiz hal ve sözlerden uzak durmaları, temiz, muntazam, ahlaka ve kurallara uygun giyinmiş olmaları lazımdır. Bu maddeye uygun hareket etmeyen kulüp veya sporcu hakkında ittifakın ilgili heyetlerince, harekete göre ceza kısmında yazılı cezalardan biri uygulanır. Hüküm, bu gibilerini, sahadan çıkarmak ve müsabakadan men eyleme yetkisine haizdir."(Tici,1923) şeklinde cezai müeyyide getirilmiştir.

Ancak, her kurumda olduğu gibi, sporunda bir nizamnamesi ve talimatnamesi olmasına rağmen, maddelerin ruhunu ve manasını anlayabilen sporcu sayısı pek azdır. Çünkü, maçlarda centilmence hareket eden sporcu azdır. Hakeme itaat edilmemiş,sahada misafir oyuncu dövülmeye kalkılmış, oyun esnasında sporcular birbirlerini tekmeleyip yumruklamış, koşularda arkadaşına

çarparak arkadaşının yolun kesmiş ve nihayet tribünde oturan taraftar takımı lehine ve karşı takım aleyhine çirkin tezahüratlar yapmışlardır (Remzi,1934).

Spor müsabakalarındaki bu çirkin, centilmenlik dışı hareketler bugün olduğu gibi, o dönemde de tasvip edilmemiş ve Türk sporculuğu iki takım sahadaya maç yaparken, sahayı jandarma ve polis kuvvetleriyle kuşatmak mecburiyetinde bırakmak, hakemi

dövmek, antrenöre yumruk vurmak, kana susamış iki düşman gibi birbirinin gırtlığına sarılmak değil (Kanok,1934), her Türk sporcusunun herkes gibi eşit şeref taşıyan bu anlayışla spor müsabakalarında karşısında bulunan rakip sporcuyu en az kendisi kadar şeref ve itibara layık gören (Anonim,1937), oyunun bir amaç değil, amaca ulaşmak için bir vasıta olduğunu bilen, oyunun düşmanlar arasında değil, dostlar arasında

oynandığını, oyundan sonra dostların daha iyi dost olmaları icap ettiğini anlayan ve öğrenen (Anonim,1922), müsabaka anında sinirlerini ve hislerini terbiye ederek, en heyecanlı bir anda bile soğukkanlı bir şekilde karar vermeyi bilen, adalelerinin beyine itaat etmesini sağlayan, yani centilmenlik ile sportmenliği tamamıyla bir tutan kişi olması gerektiğini belirtmektedir (Fetgeri,1930).

Bu konuda, Atatürk (1929);

"Müspet bilimlerin temeline dayanan güzel sanatları seven, fikir terbiyesinde olduğu kadar beden terbiyesinde de kabiliyeti artmış ve yükselmiş olan erdemli, kuvvetli bir nesil yetiştirmek ana siyasetimizin açık dileğidir"(Yetim,1991). diyerek spor yöneticilerine ve sporculara sporda olması gereken yapıyı işaret etmiştir.

Gençliğe; "Sporun asıl ruhu ve şerefi, her çareye başvurup birinci çıkmak, şan almak, meşhur olmak, caka satmadığına anlatmak, onun manevi faziletlerini, temiz civan mertliğinin zevkini tattırmak lazımdır." Diyerek ruhunda asalet ve centilmenlik olmayan bir sporcuyu yıkılmaya hazır temelsiz bir yapıya benzetmiştir (Daver,1929).

F.R. Atay (1935)ise, spordan ne beklediğini "Top Dergisi"ndeki makalesinde şöyle açıklamıştır (1935):

"Biz spordan ahlak istiyoruz... Biz tazi kadar koşan, tavşan gibi zıplayan delikanlılar değil, biz sporcularımızdan efendi ve centilmenler istiyoruz. Biz sporla yalnız zayıfladığını gördüğümüz beden kuvvetimiz geri almak değil, kaybolmak tehlikesi gösteren efendilik ananemizi diriltmek istiyoruz."

Türk sporunu ve Türk sporcusunu bir bütün olarak gören "Türk Spor" dergisi, bir Türk sporcusunda olması gereken nitelikleri şöyle belirtmiştir: "O, zırhla kaplanmış vücudunda altın bir kalp, derin sezışli bir vicdan taşır. Takdir edildiğinde yüzü kızarır. Alkışı bir kaza sayar. Göğsünü yay gibi geren zorlu hareketleri yaparken, ruhundaki hâkim his, şöret hırsı değil, kendini kendine beğendirmek ihtiyacıdır. Sporcu, dünden daha güçlü ve yarından zayıf olduğuna inanır. Bu sporcuların dudakları ispirto, tütün gibi bütün zehirler kapalıdır. Yüzünde firma,

forma, kulüp değil, spor vardır ve sporda siyaseti spor suikast şeklinde görür."(Anonim,1929)

Gençliğin spor müsabakalarındaki kavga ve gürültüsünü seyretmekten başka bir şeyin yapılmadığı TİCİ döneminde; sporu yumruk, tekme ile oynayanlar cezasız bırakıldığı için bu tür centilmenlik dışı hareketler büyümüştür. 1934 yılında oynanan Galatasaray- Fenerbahçe maçında çıkan olaylar bardağı taşıran son damlalar olmuştur. Futbol federasyonu bu olaydan dolayı, 17 futbolcuya iki ile altı ay ve bazılarına da tamamen kulüplerde futbol

oynamayı men cezası vermiştir. Bu cezalar yıllarca cevapsız kalan spordaki centilmenlik dışı hareketleri tokatlayacak kadar büyük ve ibret verici olmuş ve futbolun ilerisi için en kıymetli teminat olarak kabul edilmiştir (Mitat,1934).

Bu dönemde sporun genellikle centilmenlik dışı hareketlerle geçmesine rağmen, boksör Melih'in haksız yere kendisine verilen galibiyeti kabul etmemesi (Mitat,1931), Beşiktaşlı Şükrü'nün ise gayri nizami bir şekilde yaptığı sayıyı hakemin vermesine rağmen kendisinin bunu itiraf ederek sayıyı kabul etmemesi (Anonim,1930c), bu dönemin spora şeref kazandıran büyük centilmenlik ve erdemlilik örnekleridir.

Dönemin Spor ve Sağlık Anlayışı

TİCİ'nin kuruluşunda "Herkesi sağlıklı yapmak", "Herkesin sağlığını düzeltmek" ve "Sağlam ve becerikli insanlar yetiştirmek" gibi insan sağlığına yönelik amaçlar edinilmesine rağmen, milletin hangi sağlık şartları içinde ve ne gibi irsi ve sosyal tesirler altında olduğu, hangi yaş grubunun hangi sporları yapması ve sporcuların nasıl beslenmeleri gerektiği belirtilmemektedir. Ayrıca, insanların özel hastalıklarının olup olmadığını kontrol edecek bir mekanizma olmadığı gibi faal sporculara veya spora yeni başlayanlara da sağlık kontrolünden geçme mecburiyeti yoktur. Bu olumsuzluklar yüzünden gençler tamamen elverişsiz şartlar altında spor yapmakta, sağlıklı insan oluşturma çabaları bilinçsiz ve kontrolsüzlük yüzünden, insanların hangi yaşta, hangi hava koşullarında, hangi sporu yapacakları incelenmediği için insanlara sağlıksız bir ortama doğru sürüklenmektedirler (Uludağ,1936).

Hatta birçok kulüp, kendilerine müracaat eden gençleri incelemeyen kendi arzularına göre muhtelif spor şubelerinde çalıştırmaktadır. Bu durum spor adamları tarafından üzüntü ve acı ile

karşılanmış ve memleketin hedefsiz bir spordan ziyade kabiliyetine göre çalışacak ve istifade edecek sporcuya ihtiyaç olduğu belirtilmiştir (Fetgeri,1932).

Sporun bilinçsiz ve sağlıksız bir şekilde yapıldığı bu dönemden sonra yeni başlayanlara; spora başlamadan evvel kabiliyetlerinin durumunu ve yerini belirlemek için birtakım aletler kullanarak ufak tefek tecrübelerle tabi tutulmaları gerektiği, ancak bu incelemeler yapılmadığı için sağlık yönünden engeli olmayan gençlerin spor yönelmeleri, hatta yirmi yaşına gelmiş, o zamana kadar da kendini terbiye etmiş sağlıklı gençlerin bilinçli bir şekilde hazırlanmış sıklet, kuvvette devamlılık, çeviklik gibi testlere tabi tutulmaları, bu testlerde başarılı olamayanların spor yapmamaları veya yapıyorlarsa sporu terk edip orta halli beden eğitimi ile yetinmeleri önerilmiştir (Seyfi,1922).

1930'lu yıllara gelindiğinde memleket için önem arz eden bu durumu dikkate alan TİCİ umumi merkezi, gençlik ve kulüplerin bu ihtiyacı karşılayabilmesi için Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına müracaat ederek spor kulüpleri üyelerinin hükümet ve belediye doktorlarından ücretsiz istifade etmeleri istenmiştir. TİCİ'nin bu teklifine karşı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı, müracaat edenlerin muayene edilmelerine izin vermesinin yanında, meselenin ruhuna inerek bir milletin hayatı üzerindeki önemini kavrayarak inceleme yapmış, medeni ve halkçı memleketlerde buna karşı yapılan ciddi tedbirleri araştırmış, buna göre muhtelif spor şubelerine katılmış ve katılacak gençlerin nasıl ve ne zamanlar muayene edileceklerine ve hangi uzuvlara önem verileceğine dair bir de mükemmel "muayene talimatnamesi" yaparak umumi merkeze göndermiştir (Fetgeri,1932).

Bu gelişmeler neticesinde TİCİ Umumi Merkezi, 1932 yılında yaptığı toplantıda; bundan sonra bütün sporculara

sihhat cüzdanı dağıtılacağını, bu cüzdanların sporcuları muayene eden resmi doktorlar tarafından doldurulacağını, sporcuların buna göre lisans alabileceklerini ve cüzdansız sporculara lisans verilmeyeceğini açıklamıştır (Anonim,1932b).

Ayrıca, spor sahalarında özellikle futbol maçlarında centilmenlik dışı ve çok sert hareketler yapıldığından maçlarda birçok sporcu sakatlanmış. Sakatlanan sporcuların çoğunu ne kendi paraları ile ne de mensup buldukları kulüpleri tarafından ciddi bir tedavi görmedikleri için bir çok sorunla karşı karşıya kalmışlardır. Bu durumu göz önünde bulunduran TİCİ, 1933 yılında yaptığı yedinci genel kongresinde, sakatlanan sporcuların teşkilat tarafından tedavi edilecekleri kararını almıştır (Kanok,1935).

Dönemin Kadınların Spora Katılımı ve Spor Anlayışı

Cumhuriyetin kuruluşuna uzanan sporumuzda kadın hiçbir zaman gerekli önemi bulamamıştır. Ancak Türk kadını, spora Cumhuriyet döneminde girme imkânını bulabilmiştir. Bu amaçla Atatürk'ün "sağlam kafa sağlam vücutta bulunur" sözü bütün okullarda ele alınmış ve beden eğitim devlet tarafından desteklenmiştir.

Cumhuriyetimizin ilanından sonra sayısı 14'e yükselen kulüplerde gerçek faaliyet gösteren 827 sporcu tespit edilmiş ve içlerinde paraşütçüde dâhil olmak üzere 52 kadın sporcu olduğu bilinmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında sadece bir güreş ve bir futbol uzmanının bulunduğu yurdumuzda 1927'de diğer spor dallarında eğitimcilere rastlanmaktadır. Eskrim ve atletizm dallarında yerli uzmanların çalışması kadınlarımızın bu spor dallarına ilgi göstermesinde etkili olmuştur. Daha sonra binicilik, kayak, masa tenisi, voleybol hatta bisikletin ele alınışı Türk kadını için yeni bir dönem açılmasına

sebepe olmuştur. Spor artık kadınlar için 19 Mayıs gösterileri veya okullarda 45 dakikalık bir beden eğitimi dersi olmaktan çıkmış, kasa üzerinden atlamak, nefes açmak gibi hareketlerin yerini tam bir spor kavramı almıştır (Hiçyılmaz,1974).

Cumhuriyet kızları, okul spor faaliyetleri dışında Türk atletizminin büyük ismi Ömer Besim Koşalay'ın çalışmalarıyla ilk defa 1926 yılında atletizm pistlerinde görülmüşlerdir. Kürek sporunda ise ilk hareketleri 1927 yılında başlamıştır. Türkiye'de ilk kız voleybol takım 1928 yılında Fenerbahçe Spor Kulübü bünyesinde kurulmuştur. Fenerbahçe'nin bu kız takımına rakip bulunamadığı için faaliyetlerine son verilmiştir. Fenerbahçe kız voleybol takımı kaptanı Suphiye Rıfat 25 Ocak 1929 Tarihinde sarı lacivertli ekibin erkek takımında başarıyla oynaması, Türk spor tarihinin en ilgi çekici yanlarından biri olmuştur (Hiçyılmaz,1974).

Türk kadını bu dönemde hiçbir zaman istediği spor dalını yapmak imkânı bulamadığından futbol, güreş, halter, boks, bisiklet gibi spor dallarına peşinen hayır demek mecburiyetinde kalmıştır. Bundan dolayı, ilk önce cimmastik sporuna yönelmişlerdir. Tenis, yüzme, atletizm, binicilik, masa tenisi ve voleybol Türk kadının kuşkusuz yapabileceği spor dalları arasında olup yüzme, kürek, binicilik, tenis ve eskrim gibi sporlardan uzak kalmıştır. Bu nedenle mali sıkıntı ve çevre baskısı olmayan, olsa bile karşı çıkabilecek güce sahip olan kadınlar spor alanlarında tek tek görülmeye başlamıştı. 1930 yılında yapılan bir araştırmada, üniversite kızlarının yüzde üçünün spor yaptığı belirlenmiştir. Ayrıca 1933 yılında kulüp sayısını 173 ve sporcu sayısının 10075'e yükseldiğinde bu rakamlara göre Türk kadının spor yapanlar arasındaki oranı yüzde dört olmuştur (Hiçyılmaz,1974).

İ. İnönü, Cumhuriyet Türkiye'sinde Türk kadının nasıl görmek istediğini şöyle belirtmektedir: "Anadolu dağlarının sarı çiçeklerini başına takarak, gülbüz vücutla cephaneye taşıyan analar gibi, kızlarımızın sağlam vücutlu ve yerli ipekleriyle dağ çiçeği kokusunu dalgalandırarak her şeyden evvel kuvvetleri, kanaatkârlıkları, tasarrufları ile kendi yuvalarını yıkılmaz kaleler gibi sağlamlaştırmalarını isteyeceğiz"(Btum,1943).

TİCİ döneminde kadınları spora teşvik eden en önemli olaylardan biri Türkiye güzeli seçilen Mübeccel Namık Hanımın sporcu olduğunu, bu güzelliği spor sayesinde edindiğini belirtmesi olmuştur. Mübeccel Namık hanımın bu açıklamaları Türk kadının spora karşı ilgisini arttırmıştır (234).

A. Fetgeri (1930a) ise, Türk kadının spora katılımını değişik bir açıdan bakarak şöyle değerlendirmiştir:

"Kadınlar sağlam, kuvvetli ve sporcu olmayan bir milletin akıbeti, erkekleri sporda ne kadar çalışırlarsa çalışsınlar, vücutlarına ne kadar itina ederlerse etsinler, gene şüphelidir. Sapa sağlam bir anneden doğmamış bir çocuk, bütün ömrünü ilaçlarla idame ettiren bir insan mevki ve vaziyetinden kurtulamaz. Hareketin, sporun kıymet ve ehemmiyetini anlamamış annelerle dolu bir memleketin çocukları da sporu, tatmini mecburi bir ihtiyaç şeklinde değil, münhasıran zevk ve hevesi eğlenceyi tatmin için yapınla alelade bir oyun şeklinde telakki etmek gafletinden kurtulmazlar" demiştir.

A. Fetgeri (1930b) yine aynı konuda

"Memleket kadınının vücudunu sporla takviye etmesi, ırkımızın eski kudreti hayatiye sini bulması için en kestirme yoldur. Çünkü bütün cihanın tasdik ettiği en büyük hakikatlerden biride gülbüz çocuğun kuvvetli ve sağlam anneden doğduğu keyfiyettir". ifadesinde bulunmuştur.

İ. Kanok, (1934a) kadınların spor yapması hakkındaki düşüncelerini "Spor Postası"ndaki makalesinde şöyle dile getirmiştir:

"Bütün bu memleketi ellerine emanet edeceğimiz yarınki neslin anası ancak ve her şeyden evvel yürümesini, koşmasını, zıplamasını bilen, sadece neşeli dip diri bir genç kız olabilir. Biz yeni rejimimizin yetiştireceği bu genç kız tiplerine sokaklarda ne kadar tesadüf edersek o kadar çok sağlam bütün manası ile halis Türk analarına malik olacağımıza emin olabiliriz. Bir kızın kafamızın içinde yaşayan örneği her şeyden evvel sağlam, gülbüz, yürüyüşünde ve konuşmasında bambaşka bir tiptir. Kadın yalnız ve yalnız güneşten, teniz havadan tabiatın güzelliklerinden zevk alan bir sporcudur. Sağlam vücutlu genç kız tiplerini bir an evvel yaratmak mecburiyetindeyiz".

Nitekim TİCİ döneminde hem hükümet yetkilileri tarafından hem de spor kamuoyu tarafından kadınların spora katılmalarının önemi belirtilmiş ve teşvik

edilmiştir. Hatta kadınlar erkeklerden daha çok çalışarak birçok okulda kadın cimmastik hocaları görev almaya başlamış

ve kadınların spora karşı ilgisi ve katılımı çoğalmıştır (Fetgeri,1930b).

Sonuç

22 Mayıs 1922 yılında, 3 Ağustos 1909 tarihli cemiyetler kanunu çerçevesinde spor kulüplerinin bir araya gelmesi ile Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı kurulmuştur. Kurumun kuruluş amacı, gençleri spor yapmaya özendirerek, sağlam ve becerikli insanlar yetiştirmek, beynelmilel müsabakalarda milli hislerin talriki ve takviyesini sağlamaktır.

Balkan, I. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşlarında yorgun düşen Türk milletinin, askere alınan gençlerin çoğunun “hasta, sakat ve fiziksel yetersizlikleri” gibi olumsuzlukların yanında, “gevşek, rahatlığı seven ve ruhsal çöküntü” içinde bulunması, Türk gençliğinin en tehlikeli sorunu olarak görülmektedir. Toplumun üzerinde bulunan bu fiziksel ve ruhsal bozukluklar doğal olarak, sosyal, ekonomik ve askeri anlamda güçlü bir toplum yaratma çabası önünde en büyük engel olarak görülmüştür. Bu sebeple toplumun fiziksel, ruhsal gelişimi ve güçlü toplum yaratma isteği ortaya çıkmıştır. Sporun bu alanda katkısı olacağı düşünülerek TİCİ döneminde spora özendirme, halka spor yaptırma ve katılım sağlama çabaları, toplumun moral ve motivasyonu, sağlıklı nesillerin devamı için önemli olduğu kanısına varılmıştır. Özellikle TİCİ yöneticileri tarafından tüm kongrelerde fiziksel ve ruhsal olarak güçlü bir toplum oluşturma konusunun Türk milletinin istikbali açısından çok önemli olduğu vurgulanmış ve milli bir mesele olarak belirtilmiştir. TİCİ ile birlikte, dönemin spor adamları dergi ve gazetelerde yazdıkları makalelerin sporun bu fonksiyonları üzerine toplumu bilinçlendirmek ve kamuoyu oluşturmak için yoğunlaşmışlardır.

Spor dergileri tartışmalar çıkarmış ve sporu halkın izleyici ve gözlemci olarak katılımını sağlamıştır. Örneğin: ilginç spor müsabakaları

düzenlenmiş, amatörlük profesyonellik ayrımı yapılarak konunun tartışılmasını ve kavramların anlaşılmasına çalışılmış, futbol, güreş ve boks gibi branşlarda gösteri mahiyetinde müsabakalar yapılarak izleyici olarak katılımların artması sağlanmıştır.

Dönemin spora katılımı içerisinde seyircilik durumu, boş zaman etkinliği içerisinde grup ve birliktelik çalışmaları, spor ve sağlık anlayışında herkes için sağlık ve spor, becerikli insan yetiştirme çalışmaları yapılmıştır. Spora özendirme çalışmalarında ise dönemin şartlarına göre sağlık hizmetlerinden ve araçlardan ücretsiz yararlanma, dallarında uzman olanların yurtdışından çağırılması ve bayanların spor yapmaya teşviki gibi bir çok özendirme çabaları mevcuttur.

KAYNAKÇA

1. **Anonim.**, “Ankara’daki Arkadaşımız Yazıyor”, Türk Spor, Yıl:5, No: 20/233, s.4, 24 Mart 1934.
2. **Anonim.**, “Bedavaya Lig Maçı Seyredebilirsiniz”, Türk Spor, Yıl:2, No:11/63, s. 4, 14 Aralık 1930.
3. **Anonim.**, “Bursa Seyahati” (Maba’d), Spor Alemi, Yıl:5, No:4/116, s.11, 25 Ekim 1923.
4. **Anonim.**, “Dünya Güzelimiz ve Spor”, Türk Spor, Yıl:3, No:45/149, s.6, 13 Ağustos 1932.
5. **Anonim.**, “Güzel Vücut”, Türk Spor, Yıl:2, No:32/84, s.4, 7 Mayıs 1931.
6. **Anonim.**, “Güzellik Şampiyonu”, Türk Spor, Yıl:1, No:18/30, s.11, 30 Ocak 1930a.
7. **Anonim.**, “Hayalimdeki Sporcu”, Türk Spor, Yıl:1, No:4, s.3, 24 Ekim 1929.
8. **Anonim.**, “Hazırlanınız Türk Spor müsabaka Tertip Ediyor”, Türk Spor, Yıl:1, No:20, s.4, 13 Şubat 1930b.
9. **Anonim.**, “Kadın Pehlivanlar Arasında Dünya Şampiyonu”, Türk Spor, Yıl:2, No:21/73, s.9, 19 Şubat 1931a.

10. **Anonim.**, “Merkezi Umumi Bakanlıklarda Yapılacak Temasları Kararlaştırdı, Türk Spor, Yıl:3, No: 45/49, s.2, 13 Ağustos 1932b
11. **Anonim.**, “Pehlivanlar Amatör mü? Profesyonel mi?”, Türk Spor, Yıl:3, No:16/20, s.5, 16 Ocak 1932a.
12. **Anonim.**, “Seçme Takım, Saçma Takım Haline İntihap Etti.” Türk Spor, Yıl:4, No:26/181, s.14, 25 Mart 1933a.
13. **Anonim.**, “Seçme Takım....Seçme Takım” Türk Spor, Yıl:4, No:24/179, s.4, 11 Mart 1933.
14. **Anonim.**, “Spor Alanında Organizasyonlarımıza Mektep Maçları İle Başlayacağız”, Top Dergisi, Yıl:1, Sayı.14, s.16, 15 Aralık 1934.
15. **Anonim.**, “Spor İdeali”, Türk Spor, Yıl:1, No:12, s.3, 19 Aralık 1922.
16. **Anonim.**, “Spor İşte Budur”, Türk Spor, Yıl:1, No:26, s.3, 27 Mart 1930c.
17. **Anonim.**, “Sporda Yenmek ve Yenilmek”, Türk Spor Kurumu, No:61, s.2, 30 Ağustos 1937.
18. **Anonim.**, “Sporun İlerlemesi Yolunda TİCİ Umumi Merkezi Spor İşleri Etrafında Yeni Bazı Kararlar İttihaz Etti”, Top Dergisi, Yıl:2, Sayı.11, s.2, 8 şubat 1935.
19. **Anonim.**, “Sporun Yeni Bir Zaferi”, Türk Spor, Yıl:1, No:16, s.2, 1 Ocak 1930d.
20. **Anonim.**, “Şefik, E., “Son Çare”, Türk Spor, Yıl:1, No:11, s.3, 12 Aralık 1929.
21. **Anonim.**, “Şehrimizde Boks”, Spor Alemi, Yıl:4, No:39/101, s.13, Haziran 1923a.
22. **Atabeyoğlu, C.**, “Türkiye’de Spor Dallarının Gelişimi”, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İletişim Yayınları, C. 8-9, s.2219-2294, 1985.
23. **Atay, F. R.**, “Spordan İstedığımız Efendice Oyun”, Top Dergisi, C.3, No:6/58, s.3, 30 Aralık 1935.
24. **Bekman, M., M.**, “İnkılap Türkiye’sinde Spor Kulüpleri Değil Spor Birliği Faydalı Olabilir”, Spor Postası, Yıl:1, Sayı:11, s.2, 23 Haziran 1934.
25. **Btum, M.**, “XX. Cumhuriyet Yılında Beden Eğitimi ve Spor”, Çankaya Matbaası, s. 11-40, Ankara 1943.
26. **Daver, A.**, “Spor’da Centilmenlik”, Türk Spor, Yıl:1, No:3, s.3, 17 Ekim 1929.
27. **Fetgeri, A.**, “Kadınlar ve Spor”, Türk Spor, Yıl:2, No:10/62, s.6, 4 Aralık 1930b.
28. **Fetgeri, A.**, “Kadınlarımız ve Spor”, Türk Spor, Yıl:2, No:8/60, s.4, 20 Kasım 1930a.
29. **Fetgeri, A.**, “Spor ve Müsabaka”, Türk Spor, Yıl:1, No:23, s.4, 6 Mart 1930.
30. **Fetgeri, A.**, “Spordan Evvel Muayene”, Türk Spor, Yıl:3, No:43/147, s.3, 30temmuz 1932.
31. **Fişek, K.**, 100 Soruda Türkiye’de Spor Tarihi, Gerçek Yayınevi, Gül Matbaası, İstanbul 1985.
32. **Hiçyılmaz, E.**, Türk Spor Tarihi, Demet Ofset, 56-238, 1974.
33. **Kanok, İ.**, “Amatörlük ve Profesyonellik”, Spor Postası, Yıl:1, Sayı.47, s.2, 2 Mart 1935a.
34. **Kanok, İ.**, “Her şey Atatürk’ten Yalnız Atatürk’ten”, Spor Postası, Yıl:1, Sayı.35, s.2, 8 Aralık 1934.
35. **Kanok, İ.**, “Kızlarımız ve Spor”, Spor Postası, Yıl:2, Sayı.64, s.3, 1 Temmuz 1934.
36. **Kanok, İ.**, “Spor ve Sağlık”, Spor Postası, Yıl:1, Sayı.44, s.2, 9 Şubat 1935.
37. **Kavrak, O.**, “Türk Futbolunu Kurtaralım”, Spor Postası, Yıl: 1, Sayı. 37, s.12, 22 Aralık 1934.
38. **Mitat, T.**, “Melih Gibi Olma”, Türk Spor, Yıl:2, No:46/98, s.3, 15 Ağustos 1931.
39. **Mitat, T.**, “Verilen Cezalar Karşısında”, Türk Spor, Yıl:5, No:23/230, s.5, 30 Mart 1934.
40. **Remzi, D.**, “Bugünkü Spor”, Spor Postası, Yıl:1, Sayı.16, s.2, 28 Temmuz 1934.

41. **Sefa, N.**, “Spor Zevk ve Zindelik İçindir”. Spor Postası, Yıl:1, Sayı. 20, s.11, 25 Ağustos 1934.
42. **Seyfi, A.**, “İdman Nasıl Olmalı”, Spor Alemi, yıl:3, No:23,s.18, 31 Ağustos 1922.
43. **TİCİ**, Altıncı Umumi Kongre, TİCİ Yayını, Devlet Matbaası, İstanbul 1933.
44. **TİCİ**, Teşkilatı ve Nizamat-ı Umumiye, TİCİ Yayınları, Ahmet İhsan Matbaası, 1923.
45. **TİCİ**, Yedinci Umumi Kongre, TİCİ Yayını, D. Mühit Matbaası, Ankara 1935.
46. **Uludağ, O. Ş.**, “Spor Göreneğın Değil Bilginin Eseri Olmalıdır”, Ülkü, No: 6/36, s. 432-439, Şubat 1936.
47. **Yetim, A. A.**, “Atatürk’ün Spor Politikası”, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, C.7, Sayı.1, s.19, 1991.
48. **Yıldız, D.**, Türk Spor Tarihi, Eko Matbaası, İstanbul 1979.